

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av veterinärvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av veterinärvårdslagen (RP 22/2024 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Johanna Wallius, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Kajsa Hakulin, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Tiina-Mari Aro, Livsmedelsverket
- miljöhälsodirektör, kommunveterinär Hanna Nurmi, Miljöhälsovården i Nordöstra Lappland
- miljödirektör Leena Tuuri, miljöfunktionen i Uleåborgsregionen
- sakkunnig inom miljö- och hälsoskydd Kaisa Mäntynen, Finlands Kommunförbund
- veterinär Jenni Kiilholma, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ordförande Mikko Turku, Finlands Veterinärförbund rf
- Lieksa stadsveterinär Jonna Kuronen, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto - Finlands Kommunalveterinärförbund ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- finansministeriet
- Helsingfors universitet, veterinärmedicinska fakulteten
- Konkurrens- och konsumentverket
- Miljösektorn i norra Mellersta Finland
- Djurens välfärdscentral EHK
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- SEY Djurskyddet Finland rf
- Konsumentförbundet rf
- Finlands tillägsveterinärförbund rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Betänkande JsUB 4/2024 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i den veterinärvårdslag som ännu inte är i kraft.

Det kommunala organiseringsansvaret för veterinärtjänster utformas delvis på ett nytt sätt så att skyldigheten att ordna andra tjänster än akut veterinärhjälp av första hjälpen-karaktär för sällskaps- och hobbydjur bestäms utifrån regionala behov. I lagen föreslås bestämmelser om kriterier för fastställande av organiseringsansvarets omfattning. Kriterierna ska säkerställa en tillräcklig tillgång till tjänster till skäligt pris i form av antingen offentlig eller privat service inom alla regioner samt en ändamålsenlig skötsel av de uppgifter inom veterinärvården som föreskrivits för kommunerna. Den maximala omfattningen av det kommunala organiseringsansvaret anges i lagens förteckning över veterinärtjänster som är nödvändiga för djurs hälsa och välfärd samt folkhälsan. För att kommunen ska kunna komplettera sitt lagstadgade serviceutbud med vissa tjänster som den anser vara behövliga föreslås det i lagen en bestämmelse om ett avgränsat undantag från den bolagiseringsskyldighet i fråga om tjänster som anges i kommunallagen.

Ändringsförslagen behövs på grund av EU:s regler om statligt stöd. Förslagen grundar sig på den förhandlingsprocess om offentligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som förts mellan Finland och kommissionen. Den gällande ikraftträdandebestämmelsen i veterinärvårdslagen, enligt vilken bestämmelser om ikraftträdandet utfärdas genom förordning av statsrådet, grundar sig på ett behov att få kommissionens tolkning av behovet av notifikation och, om en notifikation behövs, kommissionens beslut om stödets godtagbarhet. Nu när ett sådant behov inte längre finns, ändras ikraftträdandebestämmelsen så att veterinärvårdslagen träder i kraft den 1 januari 2026.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslår regeringen att kommunens skyldighet att för sällskaps- och hobbydjur ordna andra tjänster än akut veterinärhjälp av första hjälpen-karaktär bestäms utifrån regionala behov. Lagförslaget innehåller bestämmelser om de kriterier som ska användas för att bestämma omfattningen av organiseringsansvaret. Det kommunala organiseringsansvaret ska fortfarande omfatta de veterinärtjänster som är nödvändiga för djurs hälsa och välfärd samt folkhälsan. Kommunen ska alltid ordna grundläggande veterinärtjänster för de djur som hålls för livsmedels- och pälsproduktion samt brådskande veterinärhjälp för alla djur. Annan service som omfattas av organiseringsansvaret bestäms utifrån en regional behovsprövning. Syftet är att säkerställa en tillräcklig tillgång till tjänster till skäligt pris i form av antingen offentlig eller privat service inom alla regioner samt en ändamålsenlig skötsel av de uppgifter inom veterinärvården som föreskrivits för kommunerna. Kommunen ska dessutom kunna komplettera sitt lagstadgade tjänsteutbud med vissa kompletterande tjänster som den anser behövs. I anslutning till detta föreslås det i lagen ett avgränsat undantag från skyldigheten enligt kommunallagen att bolagisera tjänster. Ikraftträdandebestämmelsen i den nya veterinärvårdslagen föreslås bli ändrad så att lagen träder i kraft vid ingången av 2026. Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och är lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Betänkande JsUB 4/2024 rd

Ändringens innehåll

I de yttranden som utskottet fått välkomnades i huvudsak de föreslagna ändringarna i veterinärvårdslagen. Den kritik som framförts riktar sig främst mot ändringarna i den nya veterinärvårdslagen som stadfästes 2023 samt mot andra faktorer som styr attraktions- och hållkraften hos veterinäryrket i kommuner, veterinärernas belastning och ett ändamålsenligt utövande av yrket. Den nya veterinärvårdslagen har ännu inte trätt i kraft, eftersom stödsystemet i den ansågs förutsätta behandling av statligt stöd och godkännande från Europeiska kommissionen. I den aktuella propositionen är det fråga om att det i den nya veterinärvårdslagen görs de ändringar som kommissionens styrning av reglerna om statligt stöd kräver. Efter de föreslagna ändringarna anses stödordningen vara förenlig med reglerna om statligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

En väsentlig förändring jämfört med den stadfästa veterinärvårdslagen är att kommunens skyldighet att för sällskaps- och hobbydjur ordna andra tjänster än akut veterinärhjälp av första hjälpen-karaktär ska bestämmas utifrån regionala behov. Bestämmelser om veterinärtjänster som är nödvändiga med tanke på det allmänna intresset föreslås i 8 § i lagen (9 § i den stadfästa veterinärvårdslagen). Det bör noteras att dessa tjänster enligt den föreslagna lagen till behövliga delar hör till det offentliga organiseringsansvaret. Övriga veterinärtjänster omfattas av organiseringsansvaret till den del organiseringen behövs för att säkerställa en tillräcklig regional tillgång till tjänsterna till ett skäligt pris samt en ändamålsenlig skötsel av tjänster för produktionsdjur, brådsakande veterinärhjälp och andra uppgifter som föreskrivs för organisatören i denna lag. Den kommunala veterinärvården kan också producera kompletterande tjänster till marknadspris.

I sitt betänkande om den nya veterinärvårdslagen (JsUB 21/2022 rd — RP 83/2022 rd) lyfte utskottet fram orosmoment kring bolagiseringen av veterinärtjänster. I remissyttrandena var man då oroad över att en skyldighet att bolagisera de grundläggande veterinärtjänsterna för sällskapsdjur och hobbydjur skulle leda till att samtliga kommunala veterinärtjänster bolagiseras. Detta ansågs vara förenat med stora problem bland annat för de kommunala veterinärernas lagstadgade tillsynsuppgifter och konkurrensutsättningen av tjänsterna. Med tanke på attraktionskraften och hållkraften för uppdraget som kommunal veterinär såväl som den praktiska verksamheten sågs det också som ett problematiskt alternativ att veterinärerna skulle ha hand om tillsynsuppgifterna på deltid och den övriga tiden producera tjänster för ett bolag som kommunen har bestämmande inflytande i. Dessa faktorer befarades bland annat leda till högre avgifter för vården av produktionsdjur.

De ändringar som föreslås i propositionen innebär att det kommer att finnas regionala skillnader i omfattningen av kommunens organiseringsansvar och att omfattningen av ansvaret bestäms genom kommunala beslut som bygger på regional behovsprövning i stället för genom en exakt åtgärdsförteckning. Till denna del motsvarar situationen fortfarande läget enligt den gamla gällande veterinärvårdslagen. Lagförslaget innehåller en beskrivning av de maximitjänster som kan tillhandahållas på annat sätt än på marknadsvillkor utifrån en regional behovsprövning. Om kommunen vill ordna tjänster som inte utifrån en regional behovsprövning kan omfattas av organiseringsansvaret är det fråga om tjänster som tillhandahålls i ett konkurrensläge på marknaden och på vilka en marknadsbaserad prissättning ska tillämpas. Kommunen kan dock tillhandahålla alla de tjänster som nämns i 8 §, om ordnandet av veterinärvården som helhet förutsätter detta. Då behöver tjänsterna inte prissättas marknadsbaserat.

Betänkande JsUB 4/2024 rd

Andra tjänster än de som nämns i 8 § i lagförslaget och som enligt den regionala behovsprövningen hör till organiseringsansvaret ska utan specialbestämmelse bolagiseras enligt kommunallagen. I 17 § 3 mom. i lagförslaget föreslås det att på de kompletterande veterinärtjänster som hör till organiseringsansvaret tillämpas inte vad som någon annanstans i lag föreskrivs om skyldighet att i ett konkurrensläge överföra sådan verksamhet som bedrivs på marknaden till ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse. Tillämpningen av undantaget förutsätter dock att den verksamhet som bedrivs utan bolagisering i fråga om innehåll och dimensionering är proportionerlig med beaktande av organisatörens uppgifter enligt veterinärvårdslagen samt de tjänster som privata producenter av veterinärtjänster tillhandahåller inom organisatörens område. Enligt utskottets uppfattning medför det begränsade undantaget från bolagiseringsskyldigheten flexibilitet i kommunernas tjänsteproduktion samt underlättar organiseringen av veterinärtjänsterna och fullgörandet av de lagstadgade skyldigheterna i kommunerna.

Det kan vara ändamålsenligt att flexibelt i serviceutbudet inom den kommunala veterinärvården inkludera också sådana tjänster som inte ingår i de lagstadgade maximitjänsterna. De föreslagna ändringarna innebär att andra tjänster än de som fastställts att ingå i organiseringsansvaret ska prissättas marknadsbaserat när kommunen bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. De här tjänsterna behöver dock inte bolagiseras, utan kommunen kan producera sådana tjänster som egen verksamhet när kriterierna för undantag från bolagiseringsskyldigheten är uppfyllda, det vill säga att kravet att verksamheten ska vara obetydlig uppfylls. Utskottet anser att ändringen är viktig och behövlig. Utifrån remissyttrandena understryker utskottet samtidigt vikten av anvisningar och rådgivning. Det är ytterst viktigt att kommunerna med stöd av en så konsekvent och tydlig styrning som möjligt utan dröjsmål kan börja kartlägga serviceutbudet i området och planera de reformer av organiseringen av veterinärtjänsterna som lagändringen eventuellt kräver.

Ändringens konsekvenser

I de yttranden som utskottet fått uttrycks oro över konsekvenserna av att organiseringsansvaret grundar sig på ett regionalt behov. Man befarar att den regionala behovsprövningen leder till ojämlikhet bland veterinärerna i kommunen och till att kommunens veterinärtjänster i allt högre grad blir beroende av kommunens prövning och prioriteringen av resurserna. Å andra sidan har man lyft fram ett behov av större flexibilitet i produktionen av tjänster än vad den nya lagen tillåter, särskilt i landskap med långa avstånd och i glesbygdsområden. Man har önskat större flexibilitet i avgränsningen av de kommunala veterinärtjänsterna, eftersom avgränsningen kan orsaka djurvälståndproblem och etiska problem för veterinärerna. Om en kommunal veterinär kan utföra en nödoperation på ett sällskapsdjur bör lagen inte medföra ett tvång att skicka djuret till en privat tjänsteproducent på hundratals kilometers avstånd. Dessutom har det setts som en brist att vissa tjänster som är viktiga med tanke på folkhälsan, såsom vaccinationer och behandlingar av parasitangrepp, enligt lagförslaget inte ska omfattas av det absoluta organiseringsansvaret, utan också ordnandet av dessa tjänster ska bygga på regional behovsprövning. Utskottet anser att dessa farhågor bör beaktas vid styrningen av kommunerna och verkställandet av den föreslagna lagen. Helheten kommer att bygga på att kommunerna fattar beslut och styr verkställigheten av lagen.

Enligt den nya veterinärvårdslagen omfattar kommunens organiseringsansvar inte till exempel kejsarsnitt på hund, behandling av livmoderinflammation, avlägsnande av främmande föremål el-

Betänkande JsUB 4/2024 rd

ler behandling av magomvridning. Alla dessa är akuta tillstånd som kräver omedelbar behandling. I remissyttrandena har det också påpekats att den service som stöds inte omfattar till exempel bilddiagnostik, som utgör en integrerad del av dagens veterinärarbete och som kunderna hos den kommunala veterinärservicen förväntar sig ha tillgång till. Enligt utredning till utskottet baserar sig förteckningen över tjänster som hör till kommunens organiseringsansvar enligt den nya veterinärvårdslagen på utredningsarbetet i den arbetsgrupp som berett reformen av lagen. Den motsvarar den servicenivå som för närvarande gäller praktiskt taget i alla kommuner. Enligt utredning kan en utvidgning av förteckningen leda till svårigheter vid kommunernas rekrytering av veterinärer och till ökade utgifter för kommunerna. Alla veterinärer är inte nödvändigtvis villiga att åta sig uppgifter där krävande operationer måste utföras. Dessutom har det framförts att kommunerna inte alltid har tillgång till den biträdande personal som är nödvändig för krävande operationsingrepp. Å andra sidan ska kommunens veterinärer enligt remissyttrandena kunna utföra krävande ingrepp också vid andra tidpunkter än under jourtiden för att ha kvar tillräcklig kompetens. Utskottet anser att man i fråga om krävande ingrepp kan finna en möjlig lösning på resursproblemen genom samarbete mellan kommunerna. I och med lagändringen och styrningen av den har kommunerna möjlighet att utreda hur den nuvarande organisationen av veterinärtjänsterna fungerar med tanke på regionala behov.

Enligt utredning till utskottet är syftet med lagförslaget att alla kommuner ska ha möjlighet att erbjuda kompletterande tjänster till marknadspris, om detta anses behövligt med tanke på rekryteringen av veterinärer till kommunen eller kommuninvånarnas servicebehov. Tjänsterna kan tillhandahållas som understödda tjänster, om det inte finns något privat utbud i området. Kommunerna kommer sannolikt att behöva tillhandahålla åtminstone vissa kompletterande tjänster. I yttrandena konstateras det att antalet produktionsdjur har minskat så mycket att vården av produktionsdjur inte räcker till för att sysselsätta alla kommunalveterinärer som behövs för jourarbete. Därför är det ytterst viktigt att vård av hundar, katter och andra sällskapsdjur möjliggörs i form av kommunal service för att trygga jourmottagningen. Ur arbetsgivarens synvinkel är det dessutom nödvändigt att säkerställa att kommunalveterinärernas uppgiftsbeskrivning är tillräckligt mångsidig så att rekryteringen lyckas och de kompetenta veterinärerna fortsätter med sina uppgifter.

Utskottet konstaterar att det under alla förhållanden måste säkerställas tillräcklig och tillgänglig veterinärjour. Det är nödvändigt med tanke på djurskyddet. Detta kan kräva att jouden koncentreras till enheter som är större än tidigare eller att det i enlighet med lagförslaget ordnas en omfattande kommunal veterinärtjänst som är anpassad till regionens utbud av tjänster och som har tillräckligt med veterinärer för att kunna genomföra jouden och erbjuder veterinärerna varierande, krävande uppgifter också utanför jourtiden. Utskottet betonar kommunernas ansvar för genomförandet av veterinärjouren. Utskottet anser fortfarande att det är nödvändigt att följa upp lagförslagets konsekvenser för den regionala tillgången till tjänster samt för djurs hälsa och välbefinnande och att en utredning om detta bör lämnas till utskottet inom två år från ikraftträdandet av den nya veterinärvårdslagen på det sätt som förutsätts i riksdagens svar (RSv 269/2022 rd — RP 83/2022 rd).

Faktorer som inverkar på genomförandet av ändringen

Utskottet påminner om Finlands särdrag i fråga om såväl husdjursproduktionen som omgivning- en för genomförande av veterinärtjänster. Områden som lämpar sig för vallodling och husdjurs-

Betänkande JsUB 4/2024 rd

produktion är vanligen landsbygdsdominerade områden med långa avstånd. Också sällskaps- och hobbydjur lever på landsbygden och det måste ordnas vård för dem trots krävande förhållanden. Av djurskyddsskäl är det inte alltid möjligt att transportera sjuka djur för behandling på annan ort eller så kan djuren inte överhuvudtaget transporteras. Då är det viktigt att säkerställa att veterinärhjälp fås också på djurhållningsplatsen. Dessa omständigheter bör beaktas när kommunernas veterinärtjänster organiseras och de samlade tjänsterna fastställs. En del av kommunerna ordnar veterinärtjänsterna själva och en del köper tjänsterna av en privat tjänsteproducent. Detta kommer enligt utskottets uppfattning att vara möjligt även i fortsättningen. Utskottet hoppas att kommunerna utnyttjar möjligheterna till samarbete kring organiseringen för att bilda fungerande helheter. Ett lyckat exempel är verksamheten inom miljösektorn i Uleåborgsregionen.

Lagförslaget ger kommunerna större handlingsutrymme vid planeringen av tjänster än den nya veterinärvårdslagen. Samtidigt kopplas kommunens prövning till det regionala servicebehovet. Service som överskrider det regionala servicebehovet ska motiveras med skäl som hänför sig till verksamheten. Detta skapar viss osäkerhet ur kundernas synvinkel. Det är i stor utsträckning fråga om huruvida kommunen och privata tjänsteproducenter kan samarbeta för att utreda det regionala tjänsteutbudet och prisnivån. Det bör också noteras att privata tjänsteproducenter har rätt att etablera sig och även upphöra med sin verksamhet i området genom ensidigt beslut. Kommunens regionala behovsanalys kan alltså förändras över tid. Därför bör utvecklingen följas upp och i mån av möjlighet förutses. Kommunerna kan ha svårt att rekrytera fler resurser och snabbt utvidga sin tjänsteproduktion, om en privat tjänsteproducent upphör med verksamheten inom området. Lösningen är beredskap och utnyttjande av den flexibilitet som lagförslaget innehåller. Den tydligaste och mest förutsägbara tillämpningen av lagen kan gälla de områden där det inte finns något privat serviceutbud. Å andra sidan måste även sådana enheter lösa frågor som gäller prissättningen av grundläggande veterinärtjänster och kompletterande tjänster.

För närvarande är den regionala variationen i tillgången till tjänster stor. I delar av landet är utbudet av privata veterinärtjänster mycket stort. Utbudet av tjänster kan vara rikligt och för en del djurarter också innefatta jourtjänst. När det gäller sällskapsdjur finns det också brådskande veterinärhjälp att få dygnet runt i vissa delar av landet. Också då sköts produktionsdjur och hästar med hjälp av kommunal veterinärjour. Den vanligaste situationen verkar vara att det inte finns jour som tillhandahålls av en privat tjänsteproducent. I Finland är privata veterinärer inte skyldiga att ordna jour för sina patienter, och detta kan inte förutsättas inom ramen för den gällande lagstiftningen. Privata djursjukhus som erbjuder dygnetrunttjänster är belägna där kundunderlaget är tillräckligt. De tillhandahåller ofta tjänster enbart för sällskapsdjur. Syftet med den kommunala veterinärtjänsten är att garantera veterinärtjänster i alla delar av landet och för alla djur åtminstone i form av brådskande veterinärhjälp samt tjänster för produktionsdjur. Utskottet betonar att dessa kärnuppgifter måste kunna tryggas också efter det att den nya veterinärvårdslagen har trätt i kraft.

Utskottet anser att utgångspunkten för organiseringen av veterinärtjänsterna är att servicen ska byggas upp så att det kan uppnås en tillräcklig kundbas och veterinärresurser för att trygga brådskande veterinärhjälp och tjänster för produktionsdjur. Utifrån inkommen utredning anser utskottet att kommunerna i och med ändringarna har större prövningsrätt än i utgångsläget enligt den nya veterinärvårdslagen i fråga om i vilken omfattning de ordnar de tjänster som nämns i 8 § plus kompletterande tjänster. De regionala förhållandena och marknadsläget inverkar på prissättningen av tjänsterna, vilket innebär komplexitet för både veterinärer och kunder. Å andra sidan

Betänkande JsUB 4/2024 rd

kan kommunernas handlingsutrymme främja tillkomsten av varierad och ändamålsenlig service. Utskottet understryker vidare att verkställigheten av lagen kräver heltäckande anvisningar som ska ställas till kommunernas förfogande så snabbt som möjligt. Vid verkställigheten av lagen bör man trygga offentliga tjänster till skäligt pris. Samtidigt bör en sund konkurrens främjas på den privata veterinärtjänstemarknaden för att säkerställa skäligare priser.

Genomförandet av reformen är en krävande uppgift för kommunerna, inte bara på grund av de geografiska förhållandena utan också till följd av de ekonomiska utmaningarna och bristen på arbetskraft. Tjänsterna kan inte tillhandahållas om inte nya veterinärer kan rekryteras och de nuvarande tjänsteinnehavarna fortsätter med sina uppgifter. Bristen på veterinärer i glesbygden är ett stort problem inom EU. Att utöka veterinärutbildningen löser inte problemet, det vill säga arbetsattraktionskraft. Rent allmänt föredrar veterinärer att arbeta på stora kliniker i stora städer och vårda sällskapsdjur. Ogynnsamma arbetstider och arbetsförhållanden som anknyter till uppdraget som kommunal veterinär beror på kvälls-, natt- och helgjourer samt långa körsträckor. Arvodessystemet upplevs inte ge skälig ersättning för de tunga arbetsförhållandena. Den regionala behovsprövning som ingår i reformen befaras ytterligare öka ojämlikheten mellan regionerna och förhindra uppkomsten av meningsfulla uppgifter som upprätthåller kompetensen och motivationen. Utskottet anser att ändringarna i systemet utmanar kommunerna att planera de veterinärmedicinska tjänsterna övergripande så att kundernas behov samordnas med arbetshälsa och tillgång på arbetskraft. Dessa utmaningar härrör dock inte från den nya veterinärvårdslagen, utan finns redan i det nuvarande systemet.

I de yttranden som utskottet fått har man fäst uppmärksamhet vid de psykiskt och fysiskt belastande arbetsförhållandena för veterinärer och de sociala problem och hälsoproblem som dessa medför. Problemen med den orimliga belastningen på veterinärerna kumuleras och blir ett hinder för att stanna kvar eller söka sig till branschen. Det upplevs som särskilt tungt att ha jour, vars organisering kräver samarbete mellan kommunerna inom många områden. Trots detta har det inte alltid varit möjligt att anvisa tillräckliga resurser för veterinärjouren. De långa avstånden inom jourområdena är dessutom resurskrävande. Under jourskiftet har kommunalveterinärerna inte heller tillgång till sådan biträdande personal som behövs för administrativa ärenden för att veterinären ska kunna koncentrera sig på sin egentliga uppgift. Dessa problem finns redan i det nuvarande systemet. Utskottet betonar att man bör satsa på att avhjälpa dem vid genomförandet av reformen.

Regeringen föreslår inga ändringar i den nya veterinärvårdslagens bestämmelser om arvoden och ersättningar till veterinärer. Men frågan har tagits upp i de yttranden som utskottet fått. Jourersättningarna till veterinärer är fortfarande små i förhållande till arbetsbelastningen. Å andra sidan kan problemen med jouren lindras genom att tillräckligt många veterinärer rekryteras för att ordna jourssystemet så att tillräckliga vilotider uppnås. Det lindrar dock inte oron över hur arvodessystemet fungerar. Det är i stor utsträckning fråga om hur de enheter som producerar veterinärtjänster och deras verksamhetsområden bildas. De långa avstånden inom stora jourområden höjer kundernas kostnader, varvid allt färre djurägare anlitar kommunala veterinärer. En del djur blir då utan vård på grund av kostnaderna. Detta innebär också mindre inkomster för veterinärerna. Kommunernas rekryteringsproblem är i allmänhet större ju mindre djurtätheten i området är. Det har inte varit möjligt att direkt ingripa i dessa problem genom den nya veterinärvårdslagen. Utskottet betonar kommunernas ansvar och samlade prövning vid ordnandet av servicen. I synner-

Betänkande JsUB 4/2024 rd

het när jourverksamheten genomförs krävs det att kommunerna har samarbetsförmåga och tillräckliga resurser för veterinärvården. Reformen av arvodessystemet förutsätter att de lösningar som gäller organiseringen av uppgifterna blir klara. Utskottet betonar att man vid genomförandet av veterinärvårdsreformen vid sidan av tryggheten av veterinärvårdens kärnuppgifter bör se till att kommunens veterinärer orkar med sitt arbete och att uppgiften är attraktiv. (*Utskottets förslag till uttalande*)

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 22/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att man vid verkställigheten av den nya veterinärvårdslagen bättre än tidigare samordnar djurskyddskraven och behoven hos veterinärvårdens kunder samt de utmaningar som hänför sig till uppgiften som kommunal veterinär, inklusive arbetsbelastningen, arbetstiderna och uppgiftens attraktionskraft. En bedömning av hur detta mål har uppnåtts ska inkluderas i den utredning som avses i riksdagens svar gällande den nya veterinärvårdslagen (RSv 269/2022 rd).

Helsingfors 23.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml (delvis)
medlem Tiina Elo gröna
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Anders Norrback sv
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Peter Östman kd.

Betänkande JsUB 4/2024 rd

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Betänkande JsUB 4/2024 rd

Reservation /cent

Reservation

Motivering

Målet i regeringsprogrammet är att trygga tillgången till veterinärtjänster, skäliga kundavgifter och jour. De mål som skrivits in i veterinärvårdslagen är å sin sida bland annat att garantera jämlika och fungerande veterinärtjänster till skäligt pris i hela landet. För att de här målen ska nås måste djurägarna dygnet runt och på ett rimligt avstånd få hjälp till rimliga priser i fall som orsakar djuren stor smärta eller plåga.

De föreslagna ändringarna i veterinärvårdslagen främjar inte de här målen utan rentav motverkar dem. För det första skapar den nya veterinärvårdslagen oundvikligen osäkerhet i verksamheten, eftersom lagens faktiska konsekvenser inte kan bedömas övergripande. Utifrån sakkunnigyttrandena står det i alla fall klart att konsekvenserna av förslaget till veterinärvårdslag kommer att variera i olika delar av Finland. I exempelsituationen, i ett område där de närmaste privata aktörerna finns 150 kilometer bort, måste smådjurstjänster prissättas enligt de höga priserna i en stadsregion. Detta tär på intjäningsmöjligheterna för kommunalveterinärerna, minskar tillgängligheten och försämrar djurens välbefinnande.

Centern anser att det finns skäl att öppna upp både konkurrenslagen och arbetstidslagen och göra de undantag som behövs för att bevara det offentliga veterinärsystemet.

Kommunens skyldighet att för sällskaps- och hobbydjur ordna andra tjänster än akut veterinärhjälp av första hjälpen-karaktär ska i och med lagändringarna bestämmas utifrån regionala behov. Minimiomfattningen av kommunernas organiseringsansvar bestäms i enlighet med de bestämmelser som föreslås i lagen. Den maximala omfattningen av organiseringsansvaret bestäms å sin sida i enlighet med den i 8 § i lagen införda förteckningen över veterinärtjänster som är nödvändiga med tanke på det allmänna intresset och med beaktande av de regionala behoven. Ändringarna innebär att det blir regionala skillnader i organiseringsansvarets omfattning och att omfattningen bestäms genom kommunalt beslutsfattande utifrån en regional behovsprövning. Följaktligen kommer tillgången till tjänster att skilja sig avsevärt mellan regionerna, vilket äventyrar lagens syfte att uppnå jämlikhet i hela landet.

Behovet av ändringar i veterinärvårdslagen motiveras med att EU:s regler om statligt stöd är förpliktande och med behovet av att undanröja konkurrensneutralitetsproblemen mellan den offentliga och den privata sektorn. Tyvärr innebär de föreslagna lagändringarna samtidigt begränsningar i utövandet av yrket som kommunal tjänsteveterinär och i möjligheterna att utveckla sig själv. Produktionen av de bastjänster som nämns i 8 § är enligt remissyttrandena under utskottsbehandlingen inte yrkesmässigt utvecklande eller tillräckligt utmanande för veterinären.

Attraktionskraften hos kommunalveterinärtjänsten är redan nu svag. Det är ett ständigt orosmoment att det är svårt att rekrytera veterinärer och att man behöver få de nuvarande tjänsteinnehavarna att fortsätta i sina tjänster. Detta har också inneburit oro över hur veterinärerna ska räcka till på landsbygden för att vårda produktionsdjuren. I och med veterinärbristen försämrar oundvikligen också jourverksamheten dygnet runt. Dessa problem har varit kända redan under beredning-

Betänkande JsUB 4/2024 rd

Reservation /cent

en av lagändringarna och vid beredningen borde man därför ha koncentrerat sig på lösningar när det gäller de omständigheter som äventyrar uppnåendet av lagens syften och på att på motsvarande sätt stärka kommunalveterinärsystemet.

Man bör komma ihåg att privata tjänster inte kan ersätta ett försämrat kommunalveterinärsystem, eftersom de flesta privata veterinärstationer inte deltar på något sätt i jourmottagningen utanför tjänstetid och inte heller är skyldiga att sköta akuta journalsituationer under tjänstetid. I glesbygden finns det inte ens tillgång till privata tjänster. Variationer i den regionala omfattningen av basservice löser inte problemet.

Den i 8 § nämnda förteckningen över så kallad basservice är för snäv och variationerna i fråga om de tjänster som tillhandahålls kommer att vara stora mellan regionerna. En alltför exakt begränsning av basservice kan orsaka problem för djurens välbefinnande och samtidigt etiska problem för veterinärerna. Om till exempel en operation som djuret behöver inte hör till de tjänster som kommunen erbjuder, ska veterinären skicka patienten till fortsatt vård som kan tillhandahållas på flera hundra kilometers avstånd. Dessutom saknas bland annat bilddiagnostik helt och hållet på listan över basservice.

Det nuvarande lönesystemet för kommunalveterinärer bygger på att det finns tillräckligt med patienter. Lönesystemet kommer inte att ändras trots att kommunalveterinärernas verksamhetsförutsättningar förändras avsevärt i och med lagändringarna. Denna ekvation bidrar till att ytterligare göra kommunalveterinärernas arbete mindre attraktivt.

De ändringar som görs i veterinärvårdslagen bör stärka uppnåendet av de mål som skrivits in i lagen. De ändringar som nu föreslås leder dock till ett motsatt resultat. Iakttagandet av bestämmelserna om konkurrensneutralitet, som i sig är motiverat, bör inte leda till ett slutresultat som äventyrar uppfyllandet av lagens syften. Förslaget till ändring av veterinärvårdslagen bör därför förkastas och behovet av att ändra lagen granskas på nytt till exempel inom ramen för totalreformen av ordnandet av veterinärvården. Redan i den parlamentariska utredningen från föregående regeringsperiod föreslogs det att veterinärvården ska överföras till välfärdsområdena som en del av miljö- och hälsoskyddet.

Utskottet lyfter i sin motiveringstext fram viktiga kritiska anmärkningar om förslaget till ändring av lagen, men föreslår inga paragrafändringar eller krav på korrigering av situationen. Före valet godkände de nuvarande regeringspartierna inte de ändringar i veterinärvårdslagen som EU krävt. Regeringen har möjlighet att dra tillbaka hela lagen eller göra en serie korrigeringar i den genom att utvidga till exempel det offentligt stödda tjänsteutbudet. Vi anser att regeringen genom lagändringsförslaget de facto ytterligare försämrar uppnåendet av målen i veterinärvårdslagen. Det kan vi inte godkänna.

Reservation

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Betänkande JsUB 4/2024 rd
Reservation /cent

Helsingfors 23.5.2024

Anne Kalmari cent

Eerikki Viljanen cent